

POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU

Celem projektu są studia nad niepublikowanymi znaleziskami lampek oliwnych z rejonu miasta Nea Pafos na Cyprze. Przez kilka stuleci (ok. 200 p.n.e.- 350 n.e.), pełniło ono funkcję stolicy wyspy, która położona na południowo-zachodnim wybrzeżu, była pośrednim lub bezpośrednim celem morskich podróży. Lokalizacja na przecięciu najważniejszych szlaków handlowych powodowała, że kultura materialna Cypru kształtowała się w wyjątkowy sposób, przez co stanowi niezmiernie ciekawy pod względem archeologicznym obszar. Bogactwo i różnorodność materiałów zabytkowych świadczy o tym najlepiej, a kosmopolityzm Cypru odzwierciedla się nawet w podstawowych przedmiotach codziennego użytku, takich jak ceramika. Jedną z kategorii naczyń są lampki oliwne, wykorzystywane w starożytności jako podstawowe źródło światła. Mimo wielu potencjalnych informacji, jakich mogą dostarczyć studia nad tą grupą znalezisk, lampki oliwne są często pomijane lub traktowane bardzo pobieżnie przy opracowaniach stanowisk. Jako grupa stosunkowo czuła chronologicznie, czyli podlegająca zmianom w krótkich odcinkach czasu, mogą być nieodzowną pomocą przy datowaniu. Duża zmienność w zakresie ich form powoduje również, że dysponując nawet niewielkim fragmentem lampki, możemy z niemal stuprocentową pewnością zaklasyfikować ją do odpowiedniego typu. Gлина, z której zostały wykonane, wraz z motywami dekoracyjnymi i formą są natomiast wskaźnikiem miejsca produkcji. Mimo, iż lampki nie mogą być traktowane bezpośrednio jako przedmiot handlu i najczęściej były przedmiotami produkowanymi na rynek lokalny, niezaprzeczalnym jest fakt, iż docierały one na znaczne odległości. Ich obecność świadczy zatem o przepływie dóbr i ludności pomiędzy poszczególnymi ośrodkami. Stworzenie mapy pokazującej kierunki dystrybucji lampek z Cypru i na wyspę stanowi nowatorski projekt. Będzie on łączył studia nad niepublikowanym materiałem wykopaliskowym z obszaru antycznej stolicy, z już opracowanym. Przedmiotem studiów będą zarówno stanowiska o charakterze osadniczym (rejon teatru i przylegające do niego wzgórze Fabrika, wille rzymskie, Agora miasta) oraz sepulkralnym (grobowce hellenistyczno-rzymskie). Uzupełnieniem analiz makroskopowych, przeprowadzonych na podstawie obserwacji gliny i przy użyciu podstawowych narzędzi mierniczych, będzie specjalistyczna analiza gliny, oparta o metodę XRF (wykorzystującą promienie rentgenowskie dla ustalenia składu pierwiastkowego badanych obiektów), która pozwoli potwierdzić lub wykluczyć miejscowe pochodzenie lampek oliwnych i ustalić liczebność 'importów' w materiale. W związku z faktem, że lampki oliwne nie są zazwyczaj poddawane tego typu analizom, projekt stanie się okazją do stworzenia standardu badawczego i pokazania lampek oliwnych jako istotnej grupy materiału archeologicznego, wnoszącej różnorodne informacje nieocenione przy interpretacji stanowisk. Docelowo, zebrane dane pozwolą na lepsze zrozumienie roli Cypru i jego stolicy jako miasta portowego i łącznika między różnymi obszarami we wschodniej części Basenu M. Śródziemnego.